

DİSFAJİLİ HASTAYA YAKLAŞIM

Yavuz ATAR¹

Giriş

Disfaji, ağızdan mideye kadar olan sindirim sistemi bölümlerindeki direkt ya da indirekt nedenlerle yutkunma ve yutma güçlüğünü ifade eden bir alarm semptomudur. (1,2) Disfajiye, yapısal, iatrojenik orjinli direkt nedenler ya da santral, periferik sinir sistemi, solunum sistemi hastalıkları ve ilaç yan etkisi gibi dolaylı nedenler yol açabilir. Toplumda %3 oranında görüldüğü bildirilmektedir. (3) Disfajinin varlığı sağlıklı beslenme için olduğu kadar solunum yolu güvenliği de için bir risk teşkil edebilir. (4) Yaşla birlikte görülme sıklığının artması beklenmekle birlikte, romatolojik hastalıklar (ankilozan spondilit vb.), nöromuskuler hastalıklar (multipl skleroz, parkinson hastalığı vb.), diyabetes mellitus, KOAH gibi hastalıklarla ilişkili olduğu bildirilmektedir. (5-7) Ayrıca enfeksiyonlara (HIV, candida albicans enfeksiyonları, Covid-19 vb.) bağlı olarak da görülebilmektedir. (8, 9) Baş boyun kanserlerinin bir bulgusu ya da radyoterapiye sekonder gelişen bir komplikasyon olarak da ortaya çıkabilir. (10) Bazen globus faringeus gibi semptom benzerliği ile karışabildiğinden ayırıcı tanının dikkatli yapılması ve gerçek bir yutma güçlüğünün tanımlanması gerekmektedir.

Otörler tarafından orofarengeal ve özofageal olarak (1,2,7) iki yapı halinde incelenmekle birlikte orofarengeal, özofageal, özofagogastrik ve paraözofageal olarak dört bölümde değerlendiren yaklaşımlar da mevcuttur. (11)

¹ Doç. Dr., Acıbadem Maslak Hastanesi, KBB Kliniği, yavuzatar@gmail.com

sı mekanizmaları gerileyebilir. Bu hastalarda bir başka sorun da uzun süreli trakeotomiye bağlı doğal solunum işleyişinin bozulması, larengeal sensitizasyonun azalması, yutkunma sırasında larengeal elevasyonun kısıtlanması gibi komplikasyonlardır. Drooling varlığı hastanın ve bakmakla yükümlü olanların yaşam kalitesini önemli derecede etkileyebilir. Yarık dudak ve damak saptanan olgularda emme fonksiyonları azalabilir, beslenme süresi uzayabilir ve alt solunum yolu enfeksiyonları gelişebilir. Özellikle sıvı gıdalara karşı aspirasyon riskine ve beslenme güçlüğüne karşı tedbir almak gerekir. Pediatrik hasta grubunda multidisipliner yaklaşım ve ekip çalışması gereklidir. Geniş damak yarığı, özofageal darlık, gibi nedenler için cerrahi tedavi seçenekleri planlanmalıdır. (42, 43)

Kaynaklar

1. Shaker R. Oropharyngeal Dysphagia. *Gastroenterol Hepatol (N Y)*. 2006;2(9):633-634.
2. Kim JP, Kahrilas PJ. How I Approach Dysphagia. *Curr Gastroenterol Rep*. 2019;21(10):49.
3. Cho SY, Choung RS, Saito YA, et al. Prevalence and risk factors for dysphagia: a USA community study. *Neurogastroenterol Motil*. 2015;27(2):212-9.
4. Pilz W, Passos VL, Verdonshot RJ, et al. Swallow-related quality of life and oropharyngeal dysphagia in myotonic dystrophy. *Eur Arch Oto-Rhino-Laryngology*. (2020) 277:2357–2362.
5. Ahmed EA, Atar S, Atar Y, et al. Evaluation of the Swallowing and Voice Functions in Ankylosing Spondylitis Patients. *Dysphagia*. 2021 Jul 14. doi: 10.1007/s00455-021-10340-1.
6. Bassi D, Furkim AM, Silva CA, et al. Identification of risk groups for oropharyngeal dysphagia in hospitalized patients in a university hospital. *Codas*. 2014;26(1):17-27.
7. Audag N, Liistro G, Goubau C, et al. Screening for oropharyngeal dysphagia in adult patients with neuromuscular diseases using the Sydney Swallow Questionnaire. *Muscle Nerve*. 2021. doi: 10.1002/mus.27254.
8. Martin-Martinez A, Ortega O, Viñas P, et al. COVID-19 is associated with oropharyngeal dysphagia and malnutrition in hospitalized patients during the spring 2020 wave of the pandemic. *Clin Nutr*. 2021 Jun 15:S0261-5614(21)00297-1. Doi: 10.1016/j.clnu.2021.06.010.
9. O'Rourke A. Infective oesophagitis: epidemiology, cause, diagnosis and treatment options. *Curr Opin Otolaryngol Head Neck Surg*. 2015;23(6):459-63.
10. Barnhart MK, Hutchison AR. Perspectives on optimizing radiotherapy dose to the dysphagia/aspiration-related structures for patients with head and neck cancer. *Curr Opin Otolaryngol Head Neck Surg*. 2019;27(3):157-161.
11. Wolf DC. Dysphagia. In: Walker HK, Hall WD, Hurst JW, editors. *Clinical Methods: The History, Physical, and Laboratory Examinations*. 3rd edition. Boston: Butterworths; 1990. Chapter 82.
12. Dziejwas, R., Allescher, HD., Aroyo, I. *et al*. Diagnosis and treatment of neurogenic dysphagia – S1 guideline of the German Society of Neurology. *Neurol. Res. Pract*. 2021; 3, 23.
13. Kruger, Danielle MS Ed, RPA-C Assessing esophageal dysphagia, *Journal of the American Academy of Physician Assistants*. 2014;27(5):23-30 Doi: 10.1097/01.JAA.0000446227.85554.fb
14. Audag N, Goubau C, Toussaint M, et al. Screening and evaluation tools of dysphagia in adults with neuromuscular diseases: a systematic review. *Therapeutic Advances in Chronic Disease*. January 2019. Doi:10.1177/2040622318821622

15. Chilukuri P, Odufalu F, Hachem C. Disfaji. *Mo Med* . 2018; 115 (3): 206-10.
16. Rosołowski M, Kierzkiewicz M. Etiology, diagnosis and treatment of infectious esophagitis. *Prz Gastroenterol*. 2013;8(6):333-7.
17. Ahmed ME, Elfeil MS, Ali IA, et al. Oesophageal candidiasis in an immunocompetent adult, an adverse effect of antibiotic therapy following cardiac surgery, case report and review of literature. *East Afr Med J*. 2012;89(7):246-9.
18. Karkos PD, Papouliakos S, Karkos CD, et al. Current evaluation of the dysphagic patient. *Hippokratia*. 2009;13(3):141-146.
19. Ahmed EA, Atar S, Atar Y, et al. Evaluation of the Swallowing and Voice Functions in Ankylosing Spondylitis Patients. *Dysphagia*. 2021 Jul 14. Doi: 10.1007/s00455-021-10340-1.
20. El-Serag HB, Sonnenberg A. Association of esophagitis and esophageal strictures with diseases treated with nonsteroidal anti-inflammatory drugs. *Am J Gastroenterol*. 1997 Jan;92(1):52-6.
21. Fass O.Z., Fass R. Functional Dysphagia. In: Patel D., Kavitt R., Vaezi M. (eds) *Evaluation and Management of Dysphagia*. Springer, Cham. 2020 Doi:10.1007/978-3-030-26554-0_10
22. Gretarsdottir HM, Jonasson JG, Björnsson ES. Etiology and management of esophageal food impaction: a population based study. *Scand J Gastroenterol*. 2015;50(5):513-8.
23. Cook IJ. Diagnostic evaluation of dysphagia. *Nat Clin Pract Gastroenterol Hepatol*. 2008; 5:393-403.
24. Doménech Witek J, Jover Cerdà V, Gil Guillén V, et al. Assessing eosinophilic cationic protein as a biomarker for monitoring patients with eosinophilic esophagitis treated with specific exclusion diets. *World Allergy Organ J*. 2017;10(1):12.
25. Ho KT, Reveille JD. The clinical relevance of autoantibodies in scleroderma. *Arthritis Res Ther*. 2003;5(2):80-93.
26. Holloway RH. Combined impedance-manometry for the evaluation of esophageal disorders. *Curr Opin Gastroenterol*. 2014 Jul;30(4):422-7.
27. Spieker MR. Evaluating dysphagia. *Am Fam Physician*. 2000;61(12):3639-48.
28. Palmer JB, Holloway AM, Tanaka E. Detecting lower motor neuron dysfunction of the pharynx and larynx with electromyography. *Arch Phys Med Rehabil*. 1991; 72:237-242.
29. Ertekin C, Aydogdu I, Yuceyar N, et al. Electrodiagnostic methods for neurogenic dysphagia. *Electroencephalogr Clin Neurophysiol*. 1998; 109:331-340.
30. Ertekin C, Aydogdu I, Yuceyar N, et al. Pathophysiological mechanisms of oropharyngeal dysphagia in amyotrophic lateral sclerosis. *Brain*. 2000;123 (Pt 1):125-40.
31. Allen JE, Clunie GM, Winiker K. Ultrasound: an emerging modality for the dysphagia assessment toolkit? *Curr Opin Otolaryngol Head Neck Surg*. 2021;29(3):213-218.
32. Demir N, Serel Arslan S, İnal Ö, et al. Reliability and Validity of the Turkish Eating Assessment Tool (T-EAT-10). *Dysphagia*. 2016 Oct;31(5):644-9.
33. Demir N, Serel Arslan S, İnal Ö, Ünlüer N, Karaduman A. Reliability And Validity Of The Turkish Version Of The Swallow Quality Of Life Questionnaire. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*. 2016; 27(1): 19-24.
34. Atar Y, Atar S, Ilgin C, Anarat MEA, Uygan U, Uyar Y. Validity and Reliability of the Turkish Translation of the Yale Pharyngeal Residue Severity Rating Scale. *Dysphagia*. 2021 May 22. doi: 10.1007/s00455-021-10316-1.
35. Karaduman A, Serel S, Ünlüer Ö, Demir N. Penetrasyon Aspirasyon Skalası: kişiler arası güvenlik çalışması. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*. 2012; 23(3): 151-155.
36. Vaezi MF, Richter JE. Current therapies for achalasia: comparison and efficacy. *J Clin Gastroenterol*. 1998; 27:21-35.
37. Cinel G, Demir N, Özçelik U, Karaduman AA. Çocuklarda yutma fonksiyonu. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. 2013; 56: 89-96.
38. Smith Hammond C. Cough and aspiration of food and liquids due to oral pharyngeal dysphagia. *Lung*. 2008; 186: 35-40.